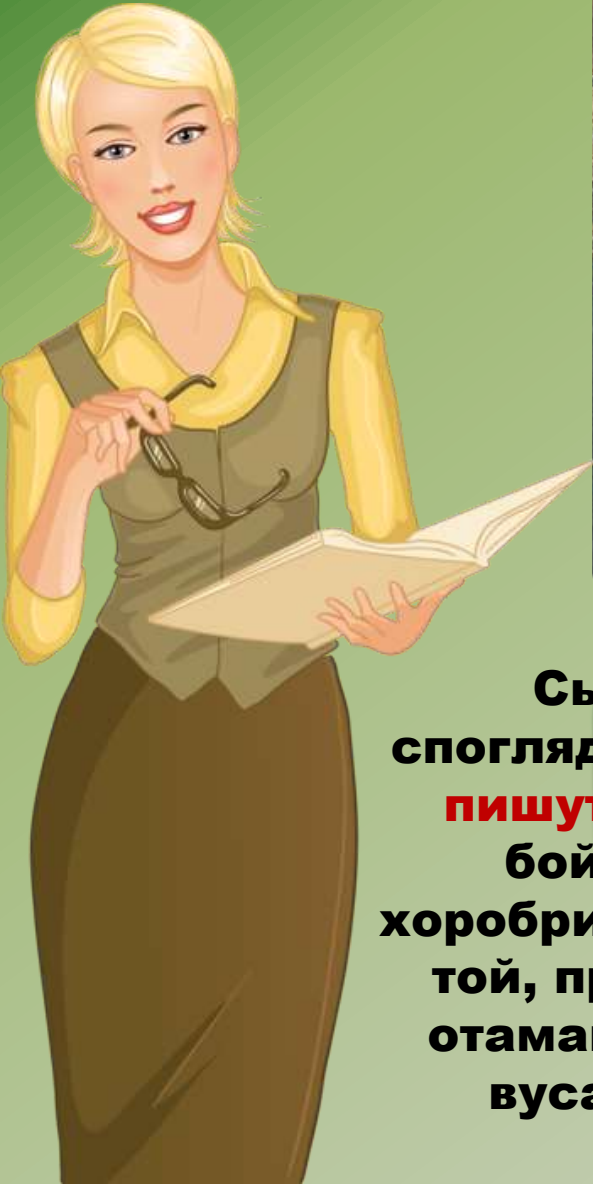

26.01.24
Укр.літ

Клас: 9-А,Б
Вч.: Харенко Ю.А.

Сьогоднішній урок ми знову розпочнемо із споглядання репродукції картини **I.Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану», на якій серед бойового та дружнього товариства безмежно хоробрих, сильних і жартівливих козаків знаходиться той, про кого піде мова. Зверніть вагу: праворуч від отамана Сірка регоче колоритний козак із довгими вусами. Усім своїм виглядом він нагадує нам...**

Так, в ньому ми впізнаємо гоголівського Тараса Бульбу.

Довідка

Позував для цієї фігури **Олександр Рубець** – український фольклорист, хоровий диригент, педагог, професор Петербурзької консерваторії.

Тож відкрийте свої зошити та запишіть дату і тему уроку.

Піднесено-героїчний образ головного героя – Тараса Бульби

На сьогоднішньому уроці ми зосередимо увагу на образі Тараса Бульби, спробуємо знайти відповіді на запитання: Хто він - безсердечний вбивця чи народний герой? Як і заради чого жив? Що для нього було головним у житті?

То хто ж то за людина Тарас Бульба, що зумів залишив по собі слід в Україні? І який саме слід він залишив?

Епіграф уроку:

***Тарас Бульба... любив свою
батьківщину Україну і нічого не знав
вище і прекрасніше за молодецьке
козацтво, тому що відчував те і інше в
кожній краплі крові свої.***

В.Г. Бєлінський

Миклухо-Маклай

Прототипом головного героя був предок відомого українського дослідника **Миклухо-Маклая, корінний отаман Війська Запорізького Низового Охрім Макуха. Його дядько по батьковій лінії навчався і товаришував із Миколою Гоголем. Він зацікавився Миклухами: їхній предок Охрім був корінним отаманом на Запоріжжі. У нього були сини — Омелько, Назар, Хома, що воювали з польською шляхтою. Назар закохався в панночку і перейшов на бік поляків, Хома загинув у нерівному бою, а Омелько втік. Батько сам стратив сина Назара.**

Є й інша версія щодо прообразу Тараса. Ним міг бути предок Гоголя Остап Гоголь — полковник Війська Запорізького, гетьман Правобережної України. Він мав двох синів — Остапа і Прокопа, які навчалися спершу у Львові, а потім у Києві. Старший син загинув від рук поляків, а молодший перейшов через три роки до ворогів. Сам Остап Гоголь мало не загинув під час переправи Дністра.

Серед вільного товариства запорожців-богатирів центральне місце посідає образ **Тараса Бульби**, в якому Микола Гоголь втілив найкращі риси запорізького козака. Його ім'я автор виводить у назву твору, акцентуючи на цьому увагу.

Тарас перекладається із грецької мови – *«буян, бунтівник»*.

Саме таким і постає він у повісті.

М. Гоголь не дає окремого портрета Тараса Бульби. Використовуючи текст повісті, спробуйте створити цей портрет. Зачитайте його.

«Тарас був із корінних полковників давнього гарту: весь він удався на бойове завзяття і відзначався крицевою щирістю своєї вдачі... Тарас був один із корінних, старих полковників: весь був він створений для бойової тривоги й відзначався грубою щирістю своєї вдачі...»;

Метод «Пазли»

«... дебелий старий козак...»

«... білий вус його сріблвся...»

«... так говорив гетьман і, коли скінчив мову, все ще потрясав посріблою в козацьких ділах головою...»

«... був надзвичайно важкий і товстий...»

**Розділ I
Розділ VIII
Розділ IX
Розділ X**

«...І насунув він ще нижче на свої очі хмурі, зчорна-білі брови, схожі на кущі, що поросли на високому тім'ї гори, яких верхівки геть укрити голчастий північний іній»

Робота із текстом

Для розкриття характеру важливими є не тільки опис зовнішності героя, його манера говорити, жести, мова, а й все, що його оточує. Спробуємо увійти в дім Тараса. Зачитайте опис його помешкання.

Бульба повів синів своїх у світлицю...

Світлиця була прибрана на смак того часу, про який живі натяки zostалися тільки в піснях та в народних думках... Все було чисте, вимазане кольоровою глиною. На стінах — шаблі, нагайки, сітки на птахів, неводи й рушниці, хитро оправлений ріг для пороху, золота уздечка на коня і пута зі срібними бляхами. Вікна у світлиці були маленькі, з круглими тьманими шибками, які трапляються нині тільки по старовинних церквах, крізь які інакше не можна було дивитись, як трохи піднявши насувну шибку. Навкруги вікон і дверей були червоні обводи. На полицях по кутках стояли глеки, сулії й пляшки із зеленого й синього скла, різьблені срібні кубки, позолочені чарки всякої роботи... Берестові лави кругом усієї кімнати; величезний стіл під образами на покутті; широка піч із запічками, приступками й виступами, викладена кольоровими строкатими кахлями.

**М. Гоголь детально
описує предмети побуту
і трофеї, що були у
світлиці. Як, на вашу
думку, цей опис
характеризує героя?**

**«Він любив просте життя козаків і
пересварився з тими своїми товаришами,
що схилялися на варшавський бік,
називаючи їх холопами польських панів».**

Складання характеристики головного героя повісті Тараса Бульби

**Ставлення
Тараса Бульби до**

... смерті

... безчестя

... козацької старшини

... сім'ї

... синів

**... рядових
козаків**

Ставлення Тараса Бульби до синів, сім'ї

***Як батько він, звичайно,
пишався своїми синами-красеннями...хотів
довести, що вони справжні козаки.***

***Тарас із гордістю спостерігав за їхнім
становленням, помічав різні риси їхньої натури.***

***...любив їх обох. Але помічав,
що з Остапа вийшов кращий
козак, ніж з Андрія.***

Ставлення Тараса Бульби до синів, сім'ї

Тарас Бульба – мужній та відважний воїн, який уславив себе в багатьох боях. Найсвятіша для нього справа – захист віри та Вітчизни. Цьому він присвятив усе своє життя, в такому ж дусі виховував і синів. Часто він був до них надто суворий, не показував глибоко прихованої батьківської любові. Недарма першого ж дня після повернення їх із Києва Тарас мовить:

— А от, краще, я вас на тому ж таки тижні виряджу на Запорозжя. От де наука, то наука! Там вам школа; там тільки наберетесь розуму.

Грубий у поводженні з дружиною, називає її «бабою», не допускає пестити синів; впертий, владний, жорстокий, деколи деспотичний.

Складання характеристики головного героя повісті Тараса Бульби

**Ставлення
Тараса Бульби до**

... смерті

... сім'ї

... безчестя

... синів

**... козацької
старшини**

**... рядових
козаків**

у бою

Для Тараса товариство — осередок козацького війська та Січі. Він завжди повчав, що потрібно допомагати товаришам, які потрапили в біду. Завдяки таким дружнім стосункам військо стане могутнішим.

Козаки обрали Тараса отаманом, вбачаючи в ньому відважність воїна, тому організували похід на Польщу під його проводом. У битвах Тарас більше турбується про своїх козаків, як про себе.

**Козак
Полковник
Патріот
Енергійний
Хоробрий
Впливовий
Запальний
Хитрий
Далекоглядний
Товариський**

Ставлення Тараса Бульби до смерті

Тут весь Тарас з непохитною стійкістю, із презирством до смерті: «думаєте, є що-небудь на світі, чого б побоявся козак? Постійте ж, прийде час, буде час, дізнаєтеся ви, що таке православна віра!»

– Чи можна назвати Тараса Бульбу народним героєм?

В образі Тараса Гоголь втілює найяскравіші, найсильніші риси національної вдачі: високе, безкорисливе кохання до батьківщини, вірність православній вірі, готовність до подвигу, відданість товариству і широту душі, кращі риси народу. Тарас Бульба - народний герой.

– Утіленням яких головних ідей повісті є образ Тараса Бульби?

– Тарас Бульба є втіленням ідеї волелюбності, патріотизму, відданості й вірності вітчизні та християнській вірі.

**Страшну кару — спалення
на вогнищі — він сприйняв із гордо
піднятою головою.**

**КОЛО
ДУМОК**

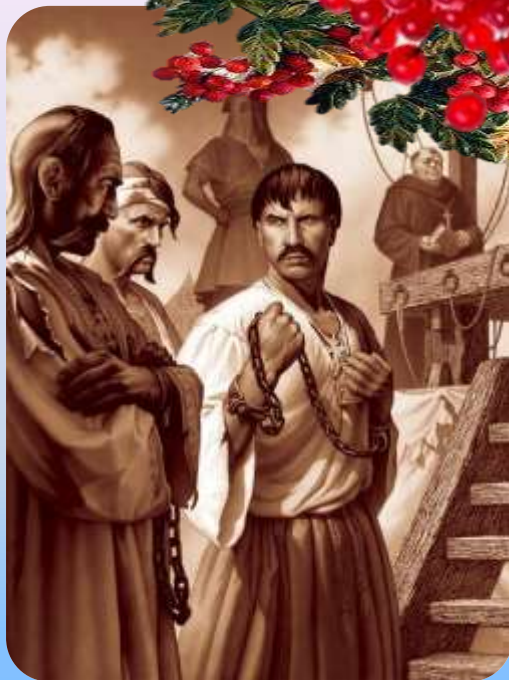

***Кодекс козацтва за повістю
М. Гоголя «Тарас Бульба»***

***Кодекс козацтва за
повістю М. Гоголя
«Тарас Бульба»***

На Січі існували суворі звичаї та закони, яким підкорялися усі абсолютно козаки, без винятку. «Коли козак прокрався, потяг яку-небудь дрібничку, це вже вважалося ганьбою для всього козацтва: його, як безчесного, прив'язували до ганебного стовпа і клали коло нього кия, яким кожен, хто проходив, мусив ударити його, аж поки не забивали до смерті. Боржника, що не сплачував, приковували ланцюгом до гармати... »

Але найбільша й найстрашніша кара була визначена за смертовбивство. Ось як описує Микола Гоголь цей звичай у повісті «Тарас Бульба»: «...найбільше враження зробила на Андрія страшна кара за душогубство. Тут-таки, на його очах, викопали яму, опустили туди живого вбивцю, а на нього поставили труну з тілом ним убитого, і обох засипали землею. Довго після цього ввижався йому цей страшний звичай, усе марився той живцем засипаний чоловік зі страшною домовиною».

Позитивні риси

**Досвідчений козацький ватажок
Хоробрий воїн
Вольовий
Справедливий
Релігійний
Суворий вдачею
Фізично і морально сильний
Розумний
Могутній
Мудрий
Активний
Щедрий душею
Надзвичайний простотою
Ненависний до ворогів
Любов до Вітчизни
Гордість за своїх
Товариський**

Негативні риси

**Грубий прямотою
Різкий
Впертий
Запальний
Жорстокий
Безжалісний до дружини**

Висновок

Все життя Тараса було нерозривно пов'язане з життям Січі. Служінню товариству, вітчизні він віддавав себе безроздільно. Цінуючи в людині мужність і відданість ідеалам Січі, він невблаганний до зрадників і боягузів. Образ Тараса втілює в собі молодецтво й розмах народного життя, всю духовну й моральну силу народу. Це людина великої сили почуттів, страстей, думки. Сила Тараса - у могутності тих патріотичних ідей, які він виражає. У ньому немає нічого егоїстичного, дрібного, корисливого.

Його душа перейнята лише одним прагненням - до волі й незалежності свого народу.

Сюжет повісті «Тарас Бульба» в музиці та кіномистецтві, образотворчому мистецтві

Про Тараса Бульбу знято, напевно, найбільше фільмів. Він екранізувався в Німеччині (двічі), Франції, Великобританії, Італії, Югославії, США і Чехословаччині.

В Україні «Тараса Бульбу» вперше вирішив екранізувати Олександр Довженко. Початок зйомок було призначено на 22 червня 1941 року. Ця мрія великого Довженка так і не була втілена на екрані. Згодом, уже в 1960-х роках, фільм за цією повістю намагався зняти Сергій Бондарчук, написав навіть сценарій, але реалізувати свій задум йому не вдалося. І лише в 2009 році було знято український повнометражний художній телевізійний фільм **«Дума про Тараса Бульбу»**.

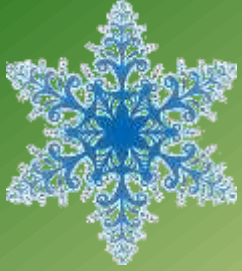

Одна з найяскравіших екранізацій була спільно здійснена кінематографістами Югославії і США. Режисером цієї стрічки став Дж. Лі Томпсон, а головну роль виконав знаменитий голлівудський актор Юл Бріннер. Ця стрічка отримала високі нагороди – «Оскар» і «Золотий глобус».

А в 2009 році відбулася прем'єра російської стрічки режисера Володимира Бортка «Тарас Бульба» з видатним українським актором Богданом Ступкою в головній ролі.

Також відомі композитори створювали свої шедеври, присвячені козацтву, під впливом повісті М. Гоголя. А саме опери: М. Лисенка «Тарас Бульба», П. Сокальського «Андрій Бульба», Е. Ріхтера «Тарас Бульба», А. Берутті «Тарас Бульба».

Домашнє завдання

**1) Виписати цитати для
характеристики Остапа
(I варіант);**

**2) Виписати цитати для
характеристики Андрія
(II варіант);**

